

Соціально-економічне дослідження потенціалу робочої сили

в Чернігівській області (Україна)

Квітень – травень 2024 року

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- Більшість респондентів була працевлаштована, причому молоді люди і чоловіки частіше працювали неофіційно. Заробітна плата була найбільш поширеним джерелом доходу. Наступними за поширеністю джерелами були кредити і позики, державна допомога та пенсія. Майже половина респондентів повідомила про зменшення свого доходу протягом минулого року, а багато опитаних, зокрема безробітних, вказали на погіршення свого економічного становища і купівельної спроможності.
- Молоді респонденти, зокрема у сільській місцевості, частіше перебували у пошуку роботи. Для усіх груп населення рівень заробітної плати був найважливішим критерієм при виборі роботи, причому більшість респондентів розраховувала на низький та середній рівень заробітної плати. Інші аспекти були важливі лише для певних груп. Так, для молодих жінок і безробітних респондентів цим аспектом була наявність можливостей по догляду за дітьми. Серед опитаних чоловіків і жінок спостерігався чіткий розподіл у секторах за бажаною робочою спеціалізацією.
- Попри те, що у минулому році відносно невелика частка респондентів пройшла курси професійної підготовки, багато опитаних, насамперед безробітних, висловили бажання пройти їх з метою досягнення відповідності вимогам роботодавців та підвищення власної кваліфікації. У міській місцевості такі курси були більш доступними і популярними. Очевидно, що небагато роботодавців пропонують безкоштовне навчання, а для респондентів основною перешкодою у доступі до професійного навчання, за їхніми словами, є його вартість.
- Респонденти, які проживають у сільській місцевості, стикалися з особливими проблемами, пов'язаними з ринком праці. Серед них було менше працевлаштованих порівняно з опитаними у містах. Крім того, вони розраховували на нижчу заробітну плату. Також сільські жителі більш ніж вдвічі частіше вважали брак вакансій у своїй місцевості перешкодою у працевлаштуванні на нову роботу і більш ніж вдвічі частіше зазначали брак навчальних закладів у своїй місцевості перешкодою у доступі до професійної (пере)підготовки.

КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

Російське повномасштабне вторгнення в Україну, яке триває з 2022 року, серйозно позначається на економічній ситуації у країні. Зокрема, внаслідок відтоку мільйонів працівників за кордон, масового переміщення населення у межах країни і мобілізації чоловіків український ринок праці має ряд проблем, серед яких — нестача кваліфікованих працівників. Крім того, система освіти має проблеми з адаптацією програм професійної підготовки до зростаючих потреб економіки. Збільшилася кількість людей, які працюють неофіційно, особливо чоловіків, які намагаються уникнути мобілізації. Це ще більше спотворює динаміку ринку праці. Зазначені проблеми у поєднанні з секторальним і географічним дисбалансами у відновленні економіки позначаються на дедалі складнішій ситуації у сфері зайнятості. У цьому контексті метою даного дослідження є вивчення ключових тенденцій і можливостей для відновлення ринку праці, визначення профілю робочої сили у досліджуваних регіонах, а також оцінка потреб, перешкод та стратегій шукачів роботи і роботодавців. За підтримки Міністерства міжнародних справ Канади фахівці REACH провели низку соціально-економічних досліджень з метою надання інформаційної підтримки реалізації командою Acted проєкту «Забезпечення розширення економічних прав та можливостей жінок для відновлення і розвитку» (SEED). З кінця 2023 року REACH в Україні провела дослідження у 4 областях: Одеській, Миколаївській, Вінницькій та Чернігівській.

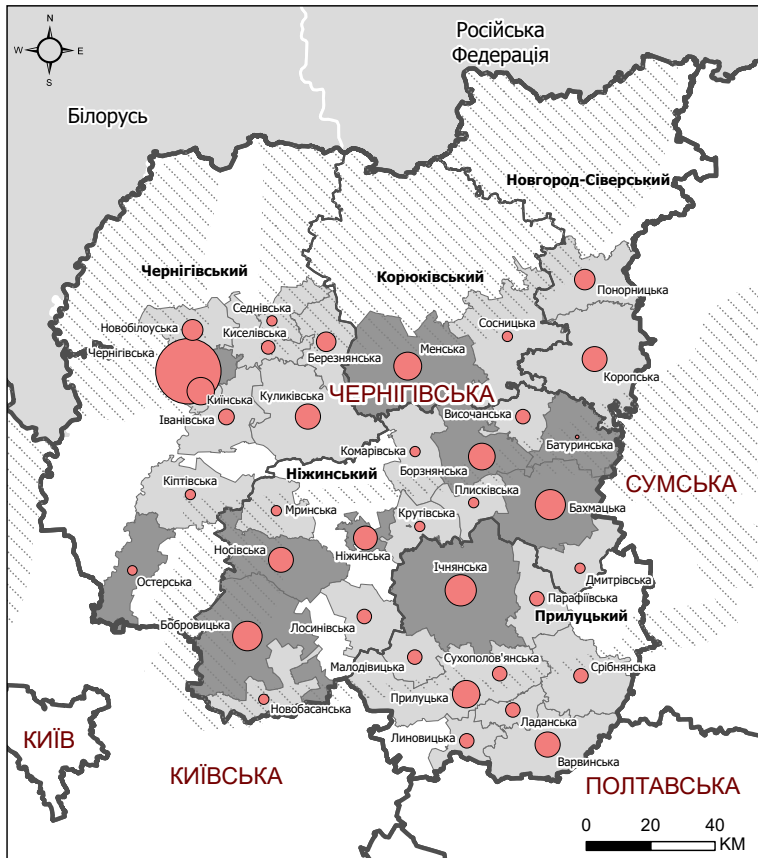
In partnership with

Canada

REACH

Informing
more effective
humanitarian action

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ВИБІРКИ

Загальна кількість інтерв'ю

1 328

Стать

Жінки 59%

Чоловіки 41%

Місцевість

Село 61%

Місто 39%

Вік

18-25 11%

26-30 10%

31-35 9%

36-40 11%

41-45 13%

46-50 13%

51-55 12%

56-60 10%

61-65 5%

66-70 3%

71-75 3%

75+ 1%

Статус переміщення

ВПО 3%

Непереміщені особи 95%

Особи, які повернулися 3%

Сімейні характеристики

Є діти віком до 14 років 28%

Є утриманці, які потребують догляду 17%

Статус зайнятості*

Працевлаштовані 90%

Безробітні 10%

* 1 016 із 1 328 осіб вибірки (усі старше 18 років) належали до працездатного населення, визначеного сумою кількості працевлаштованих і безробітних. Респонденти вважалися працевлаштованими, якщо вони повідомляли, що наразі працюють. Водночас безробітними вважалися ті, хто повідомляв, що наразі не працює, але перебуває у пошуку роботи (це дещо відрізняється від самостійно визначеного безробіття). При визначенні відсоткового співвідношення працевлаштованих і безробітних респондентів в знаменнику вказувалися ті респонденти, які належали до працездатного населення.

Допомога

Не отримували допомогу в минулому році 67%

Отримували допомогу від міжнародної НУО в минулому році 8%

Отримували допомогу від національної НУО в минулому році 2%

Вразливості

Член багатодітної родини 3%

Одинокий батько / мати 1%

Ветеран 2%

Людина з інвалідністю 7%

Пенсіонер 15%

Найвищий отриманий освітній рівень

Початкова середня освіта 0%

Базова середня освіта 3%

Повна середня освіта 15%

Професійно-технічна освіта 45%

Вища освіта (незакінчена) 6%

Бакалавр 11%

Магістр, спеціаліст 19%

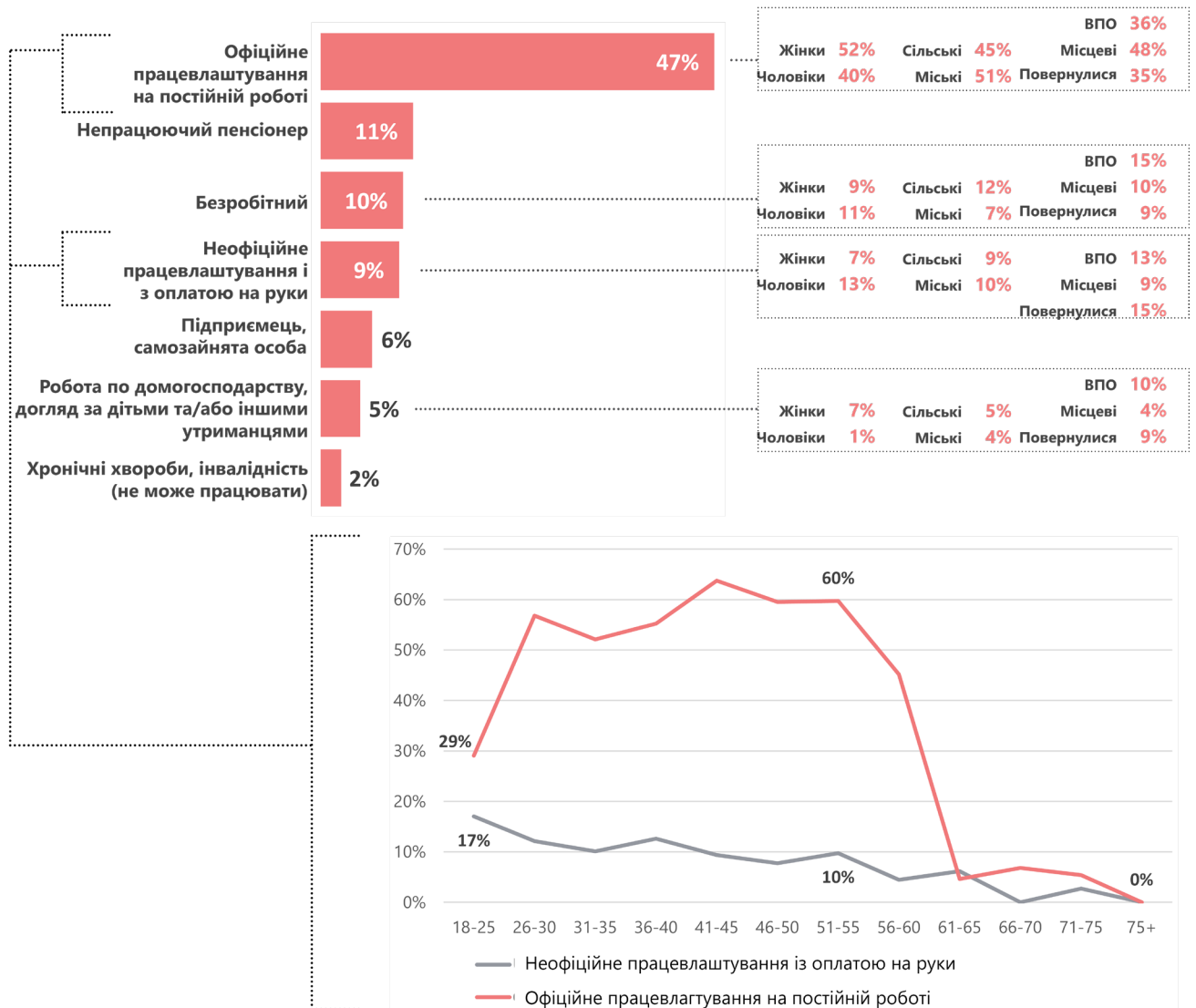
Кандидат наук / Доктор філософії 0%

ПРО REACH

Ініціатива REACH сприяє розробці інформаційних інструментів та продуктів, які підвищують спроможність суб'єктів гуманітарної діяльності ухвалювати рішення на основі фактичних даних у контекстах надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовує REACH, охоплюють збір первинних даних і глибокий аналіз, а вся діяльність здійснюється через механізми міжвідомчої координації гуманітарної допомоги. REACH – це спільна ініціатива організацій IMPACT Initiatives, ACTED і Навчального та науково-дослідного інституту – Програми ООН з використання супутникової інформації в оперативних цілях (UNITAR-UNOSAT).

ЗАЙНЯТІСТЬ І ДОХІД

% респондентів, за повідомленою ситуацією із зайнятістю (один варіант відповіді, N=1328)

% респондентів, які зазначили джерела доходу (декілька варіантів відповіді, N=1328)

% респондентів, які повідомили про зміни в доходах протягом минулого року (один варіант відповіді, N=647)

	Загалом	Село	Місто
Збільшився	46%	43%	49%
Зменшився	48%	48%	43%
Не змінився	3%	5%	1%

% респондентів, які оцінили власну купівельну спроможність (один варіант відповіді, N=1328)

	Загалом	Працевлаштовані	Безробітні
Не вистачає грошей на їжу	10%	4%	22%
Вистачає грошей на їжу, але важко купити одяг	53%	49%	62%
Вистачає грошей на їжу, одяг і невеликі заощадження	31%	39%	13%
Можу дозволити собі купити деякі дорогі товари (наприклад, побутову техніку)	6%	8%	1%

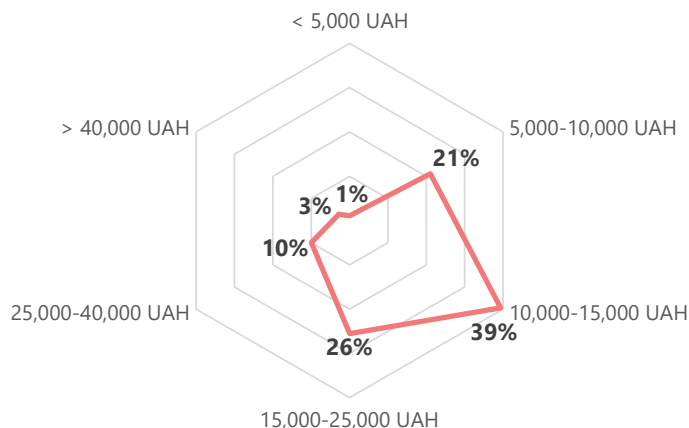
ПОШУК РОБОТИ

% респондентів, які повідомили, що наразі шукають роботу (один варіант відповіді, N=1328)

Загалом 14%	Жінки 13%	Село 15%
	Чоловіки 15%	Місто 12%
	ВПО 23%	18-35 21%
Непереміщені особи 13%		36-50 13%
Особи, які повернулися 18%		51-65 10%
		66+ 0%

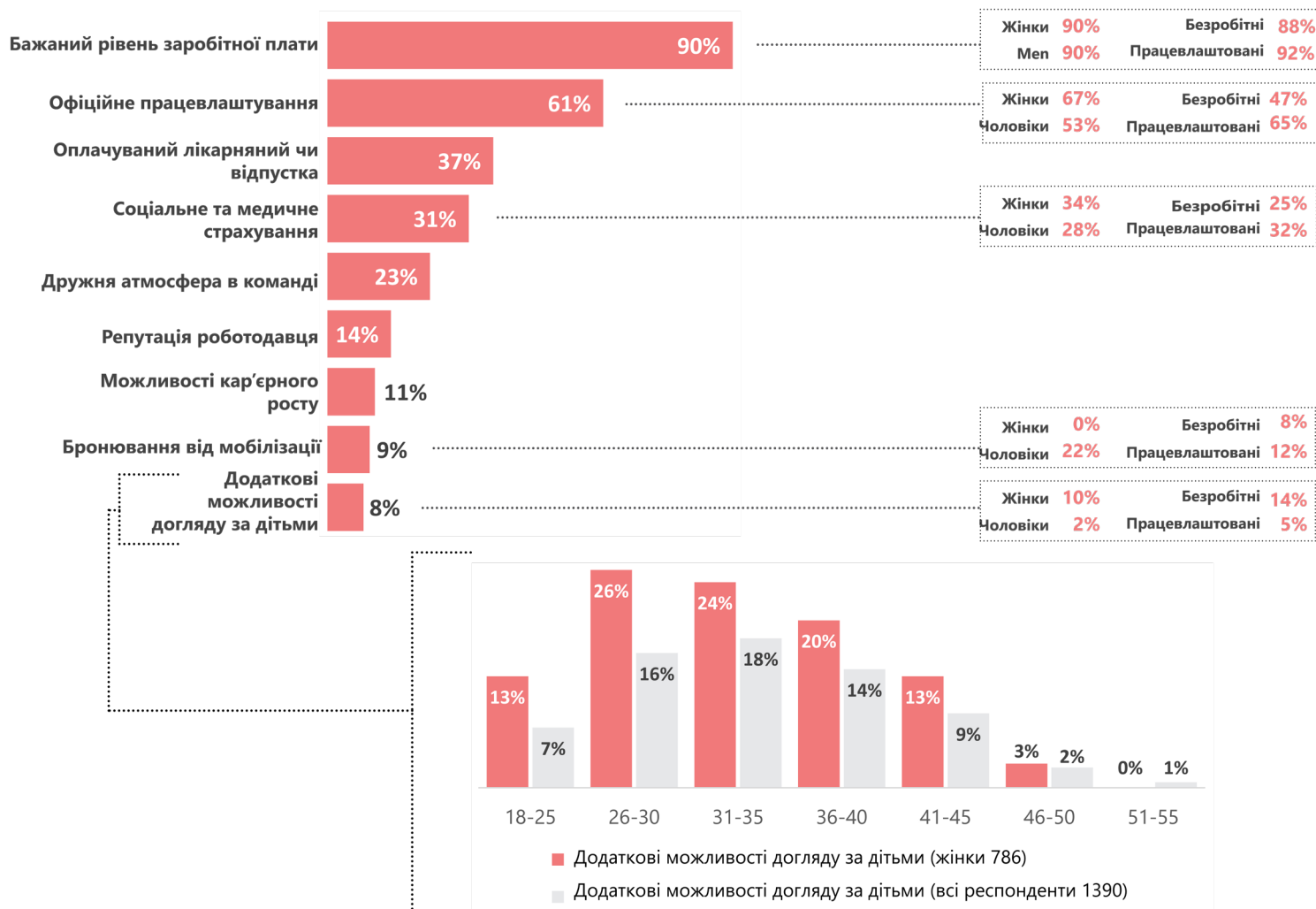
Серед респондентів віком від 18 до 30 років, які проживають у сільській місцевості, 34% опитаних жінок і 31% опитаних чоловіків наразі знаходяться у пошуку роботи.

% опитаних шукачів роботи, які зазначили бажаний діапазон заробітної плати із 6 запропонованих (один варіант відповіді, N=180)

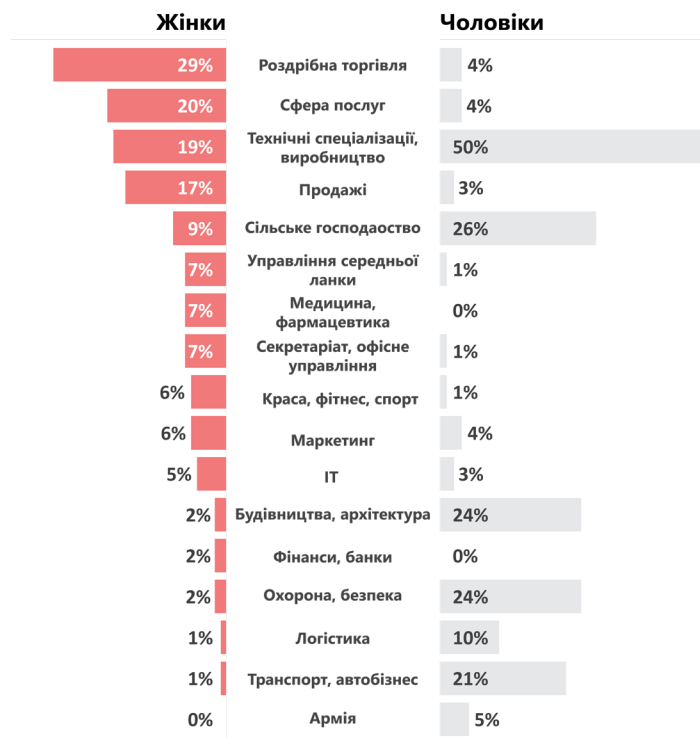

За даними Державної служби статистики і Міністерства фінансів, середня місячна заробітна плата у перших кварталах 2024 року сягала майже **20 600 грн** по всій Україні. Водночас у Чернігові вона становила приблизно **18 400 грн**, за даними з вакансій, опублікованих на сайті пошуку роботи work.ua.

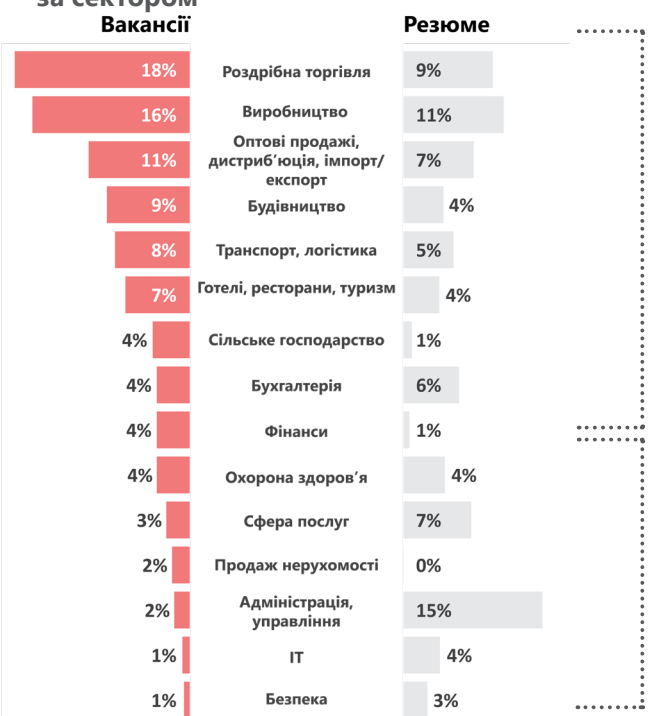
% респондентів, які назвали найважливіші критерії при виборі роботи (декілька варіантів відповіді, N=1328)

% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=180)

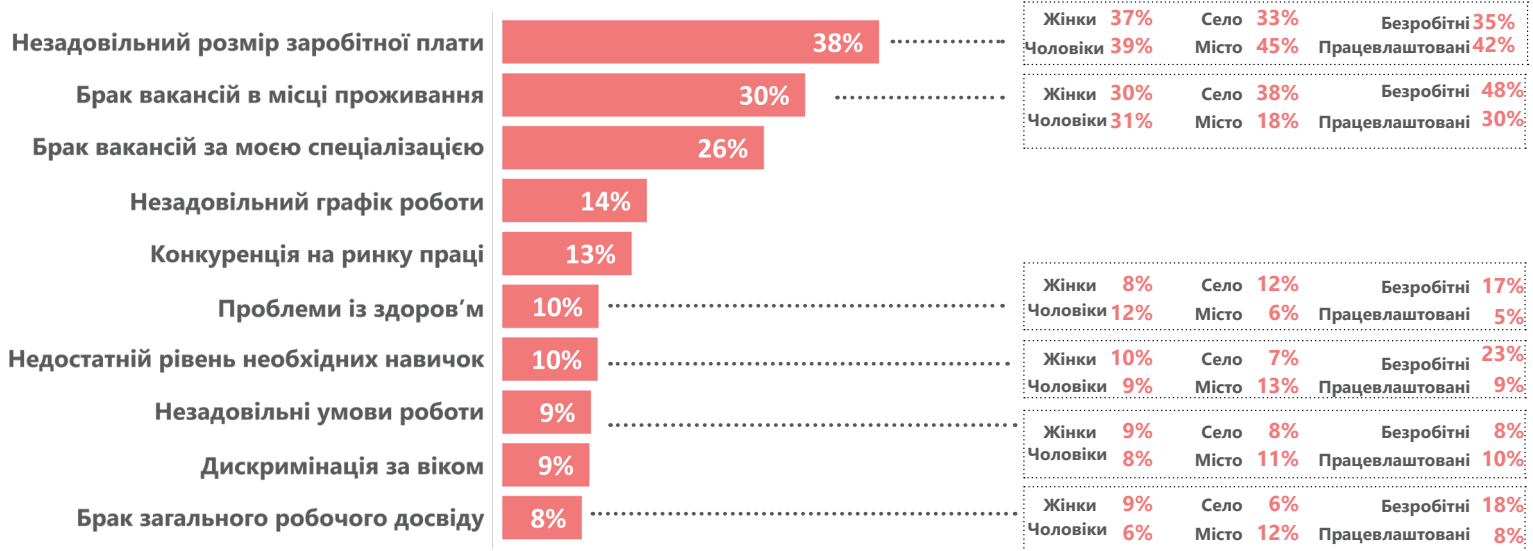

Вакансії і резюме у Чернігівській області, опубліковані на сайті пошуку роботи work.ua, за сектором

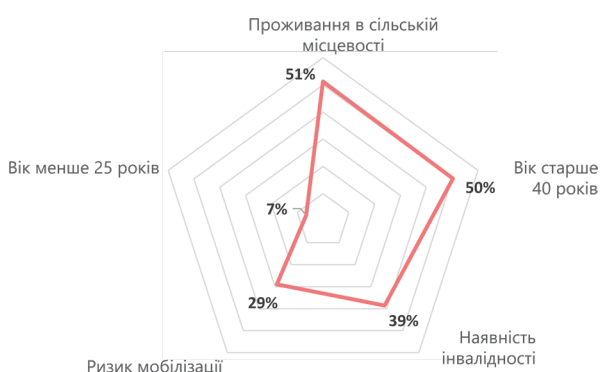

Якщо у перших дев'яти секторах на одну вакансію припадає у середньому 1 резюме, в останніх шести секторах це співвідношення складає у середньому 8 резюме на вакансію.

% респондентів, які назвали перешкоди у пошуку нової роботи (декілька варіантів відповіді, N=1328)

% респондентів, які зазначили характеристики, що, на їхню думку, ускладнюють пошуки роботи (декілька варіантів відповіді, N=1328)

Респонденти з сільських населених пунктів частіше розглядали своє місце проживання як проблематичне для працевлаштування порівняно з міськими жителями (61% проти 36%). Водночас лише 1% з усіх респондентів вважав, що статус ВПО ускладнює пошуки роботи, і цю думку поділяли 23% опитаних ВПО. Жінки частіше порівняно з чоловіками вбачали перешкоду у приналежності до вікової категорії старше 40 років (54% проти 45%).

% респондентів, які розглядали працевлаштування в іншому місті або регіоні (N=180)

Загалом **49%**

Жінки **39%** Село **56%** Безробітні **49%**
Чоловіки **61%** Місто **35%** Працевлаштовані **50%**

Серед респондентів **віком від 18 до 30 років, які проживають у сільській місцевості, 90%** опитаних чоловіків і **80%** опитаних жінок розглядали можливості працевлаштування в іншому місті або регіоні.

% респондентів, які зазначили, що зверталися до приватних рекрутингових агентств (N=1328)

Лише **1%** респондентів зазначив, що користувався послугами приватних рекрутингових агентств.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ

% респондентів, які пройшли курси підвищення кваліфікації або навчання у минулому році (N=1328)

Загалом **15%**

Жінки **16%** Село **13%** Безробітні **11%**
Чоловіки **13%** Місто **18%** Працевлаштовані **19%**

ВПО **10%** Непереміщені **15%** Особи, які **18%**
особи повернулися

% респондентів, які назвали види нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/ навчальних курсів (N=197)

Курси підвищення кваліфікації **75%** Мовні курси **7%**

Психологічні тренінги **22%** IT-курси **5%**

Перепідготовка за новою спеціалізацією **11%**

% респондентів, які визначили навчальні можливості, запропоновані (і сплачені) майбутнім роботодавцем, важливим критерієм при виборі роботи (N=1328)

Хоча лише **11%** респондентів вважали, що важливим критерієм при виборі роботи є забезпечення роботодавцем можливостей проходження навчання, цей показник був вищим серед молодших респондентів (віком від 18 до 25 років) і сягав **23%**.

% респондентів, які потребують перекваліфікації або проходження інших курсів з метою підвищення кваліфікації (N=1328)

Загалом **24%** Безробітні **50%**

Працевлаштовані **25%**

% респондентів, які назвали види каналів пошуку роботи, якими користувалися (N=1328)

Міські жителі частіше користувалися онлайн-платформами, такими як сайти пошуку роботи (**48%**) і соціальні мережі (**18%**), ніж сільські жителі (**24%** і **15%** відповідно).

% респондентів, які зазначили тип постачальника нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/ навчальних курсів (N=197)

% респондентів, які висловили бажання пройти курси підвищення кваліфікації, щоб відповідати вимогам роботодавців (N=1223)

Загалом **36%**

Жінки **39%** Село **34%** Безробітні **53%**
Чоловіки **33%** Місто **41%** Працевлаштовані **40%**

ВПО **37%** Непереміщені **36%** Особи, які **50%**
особи повернулися

% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори професійної підготовки (декілька варіантів відповіді, N=320)

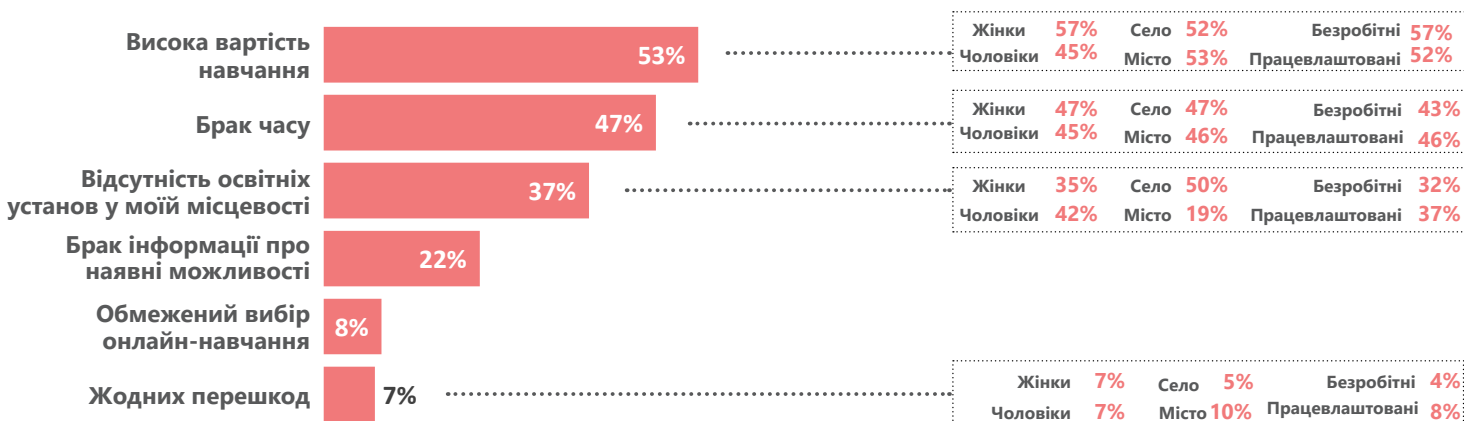
% респондентів, які зазначили бажану форму навчання (один варіант відповіді, N=320)

% респондентів, чиї роботодавці запропонували їм безкоштовне навчання (один варіант відповіді, N=865)

% респондентів, які назвали перешкоди у доступі до професійного навчання (декілька варіантів відповіді, N=320)

% респондентів, зареєстрованих у центрах зайнятості (один варіант відповіді, N=1328)

Загалом 37%

Жінки 42% Село 39% 18-35 19%
Чоловіки 30% Місто 34% 36-60 48%

За отриманими даними, 50% респондентів, які ідентифікували себе як безробітні, та 42% респондентів з інвалідністю або хронічним захворюванням були зареєстровані у центрах зайнятості.

% респондентів, які повідомили, що потребували допомоги з реєстрацією у центрі зайнятості (один варіант відповіді, N=1322)

Лише 1% респондентів повідомив про потребу в допомозі з реєстрацією у центрі зайнятості.

% респондентів, які зазначили послуги, якими вони скористалися у центрах зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=495)

ОСНОВНІ АКЦЕНТИ

Дослідження профілю працездатного населення Чернігівської області продемонструвало, що на час проведення опитування більшість інформантів була працевлаштована, причому 31% респондентів мав неповну зайнятість (зокрема, опитані, які ідентифікували себе як безробітні, люди, які виконували неоплачувану домашню роботу, доглядали за дітьми, непрацюючі студенти і непрацюючі пенсіонери). Водночас під час аналізу категорії працездатного населення за визначенням МОП (безробітні і наразі у пошуку роботи) було виявлено, що 8% респондентів — безробітні. З огляду на наміри та стратегії пошуку роботи слід зазначити наступні ключові моменти:

- найбільш важливими критеріями під час пошуку роботи були бажаний рівень заробітної плати, офіційне працевлаштування, соціальне та медичне страхування, оплачувана відпустка і лікарняні, а також дружня атмосфера в команді.
- До основних перешкод на шляху до працевлаштування ключові інформанти відносили незадовільну заробітну плату, брак відповідних вакансій у місці проживання, брак вакансій за відповідною спеціальністю, незадовільний графік роботи, незадовільні умови праці та конкуренцію на ринку праці.
- Найбільш вразливими категоріями на ринку праці були сільські жителі (брак вакансій у місці проживання особливо сильно позначався на зайнятості сільського населення), ВПО, шукачі роботи старше 40 років (особливо жінки) і деякі вразливі групи населення, такі як самотні матері / батьки, багатодітні батьки та люди з інвалідністю. У випадках необхідності здійснювати догляд за дітьми жінки стають окремою вразливою категорією. Слід зазначити, що одна людина може мати кілька вищезгаданих вразливостей, що суттєво підвищує ризик безробіття і обмежує її можливості працевлаштуватися.
- Навчання і освіта, очевидно, є важливою стратегією підвищення конкурентоспроможності на ринку праці для окремих категорій шукачів роботи. Понад третину респондентів вважали, що проходження додаткових курсів підвищення кваліфікації може допомогти їм досягнути відповідності критеріям відбору роботодавців. Безробітні, жінки і жителі міських населених пунктів частіше включали навчальний компонент у свою стратегію пошуку роботи. Запити на навчання дещо відрізнялися у жінок і чоловіків: чоловіки були здебільшого зацікавлені у додатковому навчанні з технічних спеціальностей. Також відрізнялися побажання щодо форми навчання: зокрема, жінки надавали перевагу онлайн-навчанню. Водночас слід зазначити, що серед основних перешкод у доступі до навчання були його висока вартість (про що частіше повідомляли жінки) та брак відповідних освітніх установ у сільських населених пунктах.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Збір даних для соціально-економічного дослідження трудового потенціалу було проведено у період з 15 квітня по 14 травня 2024 року. Кількісні дані було зібрано в єдиній Kobo-формі для структурованих інтерв'ю з 5 385 дорослими жителями чотирьох областей, у тому числі 1 328 респондентами у Чернігівській області. Розмір вибірки визначався чисельністю населення,* стратифікованого за міським/ сільським типом місцевості, з довірчою ймовірністю 97% і похибкою 5%. Якісні дані було зібрано шляхом проведення 68 індивідуальних інтерв'ю (II) з представниками навчальних закладів та відділів кадрів (HR) на підприємствах, у тому числі 14 II у Чернігівській області (даний інформаційний бюлетень не містить результатів якісного дослідження).

Крім того, дані з резюме і вакансій, опублікованих на сайті пошуку роботи work.ua, було зібрано за допомогою скриптів, створених в RStudio, що дозволило отримати кількісну картину динаміки ринку праці, у тому числі демографічні профілі шукачів роботи і секторальні тенденції. Дані, отримані з сайту work.ua, відображають лише кількість опублікованих вакансій і резюме протягом одного місяця збору даних. Також обмеження можуть проявлятися в репрезентативності на рівні громади, району і неповному переліку усіх вакансій за спеціалізацією/ сектором на досліджуваній території, оскільки деякі роботодавці можуть використовувати інші канали пошуку працівників. Метод двоступеневої випадкової вибірки застосовувався окремо для міської та сільської місцевостей. Рандомізований відбір кожного ДГ у межах первинної територіальної одиниці вибірки здійснювався за допомогою підходу на основі ГС. На початковому етапі формування вибірки було виключено прифронтові та недоступні території, що може обмежувати репрезентативність результатів для певних районів.

* Через застарілий характер даних останнього перепису населення, проведеного в Україні у 2001 році, та масового переміщення населення забезпечити точні демографічні дані по країні складно. Розрахунок розміру вибірки було проведено за допомогою поєднання даних перепису населення і даних Оксфордського дослідження від квітня 2023 року. Території, визначені службами безпеки як недоступні, було виключено з бази вибірки.